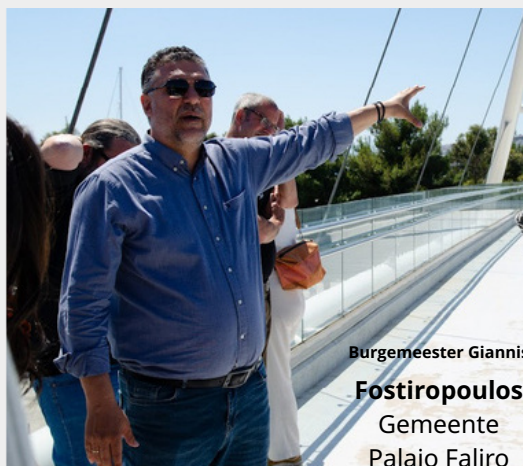

Burgemeester Giannis
Fostiropoulos
Gemeente
Palaio Faliro

OUDEREN IN KRACHT ZETTEN: OVERBRUGGEN VAN KLOVEN IN DEMENTIE-, HANDICAP- EN MULTIMORBITIETZORG

1. Introductie: hoogtepunten in de voortgang & inzichten van internationale bijeenkomsten.....	1
<i>door Anthony Polychronakis, coördinator SACRED-project, Team Internationale Zaken en Europees Beleid, Gemeente Rotterdam</i>	
2. Redactioneel: onderzoeksbevindingen - analyse van behoeften en context, databank met goede voorbeelden.....	3
<i>Bijdragen van experts: Dr. Julie Vanderlinden, PhD - Odisee Hogeschool, België; Dr. Canan Ziylan, PhD & Judith van Zwienen, MSc - Hogeschool Rotterdam, Nederland</i>	
3. Reacties van betrokkenen: samen bouwen aan gemeenschappen via geïntegreerde zorg.....	7
<i>Reflecties van: Otto Trienekens en Andrea Fitskie, Field Academy Rotterdam</i>	
4. Dialoog met de Adviesraad.....	9
<i>"Over de behoeften-analyse" – inzichten van Karel Haga, coördinator van de SACRED Adviesraad</i>	
5. SACRED lokaal: Griekenland.....	10
- <i>Vernieuwing in mentale en cognitieve zorg voor ouderen: het INTRISIC-project. Prof. A.M Politis MD, PHD</i> - <i>Het KAPI van de gemeente Syros, Ermoupolis</i> - <i>Hermitage: Verzorgingshuizen van de Zusters van Barmhartigheid</i>	
6. Focusgroepen: Belangrijkste bevindingen.....	16
<i>Treviso, Valencia, Syros, Rotterdam</i>	
7. Updates van de EU & partners.....	25

1. Introductie: hoogtepunten van de voortgang & internationale bijeenkomst inzichten

door Anthony Polychronakis, projectcoördinator van de gemeente Rotterdam

Voortgang van het project & hoogtepunten van de 2e Transnationale Partnerbijeenkomst: waar staan we en waar gaan we naartoe?

Het SACRED-project, onder leiding van de Gemeente Rotterdam, verenigt een energiek netwerk van universiteiten, publieke instellingen en zorgorganisaties uit heel Europa – met partners uit Italië, Spanje, België, Nederland, Frankrijk en Griekenland.

Wat is onze gezamenlijke missie? Samen ontwikkelen we een innovatieve e-learningomgeving, speciaal voor studenten en zorgprofessionals. Dit platform richt zich op het verbeteren van de zorg voor oudere mensen met dementie, beperkingen of meerdere chronische aandoeningen. Door digitale hulpmiddelen en bewezen methodes te combineren, bereidt SACRED een deskundigere, beter toegeruste zorgsector voor in heel Europa.

In deze tweede uitgave nemen we u mee naar de **2e Transnationale Partnerbijeenkomst**, waar we de belangrijkste resultaten, samenwerkingen en vervolgstappen verkennen die de toekomst van trainingen in ouderenzorg vormgeven.

Van **25 tot en met 31 mei** kwam het SACRED-consortium bijeen in **Griekenland** voor een inspirerende praktijkervaring, georganiseerd door onze Griekse partner **Altera Vita**, met bezoeken aan zowel **Palaio Faliro (Athene)** als **het eiland Syros**. Deze studiereizen toonden krachtig hoe lokale en religieuze initiatieven kunnen bijdragen aan een holistische, mensgerichte ouderenzorg. Ze onderstreepten het belang van lokale overheden voor gezond en actief ouder worden.

Palaio Faliro: gemeenschap als het kloppend hart van de zorg

In de kustgemeente **Palaio Faliro** werden we hartelijk ontvangen door **burgemeester Giannis Fostiropoulos** en **wethouder Giannis Arkoumanis**. De groep bracht een bezoek aan:

- **De nieuwe gemeentebibliotheek**, een sfeervolle, vernieuwde plek die eenzaamheid onder ouderen helpt tegengaan.
- **KAPI (Centrum voor Open Bescherming van Ouderen)**, een bruisend centrum waar senioren samenkomen voor activiteiten, zorg ontvangen en waardevolle contacten leggen binnen de lokale gemeenschap.

Bezoek aan KAPI, Palaio Faliro, 26 mei 2025

Bezoek aan de gemeentelijke bibliotheek, Palaio Faliro, 26 mei 2025

Syros: Waar traditie, zorgzaamheid en innovatie samenkomen

Op het eiland Syros maakte het team kennis met zowel traditionele als vernieuwende zorgmodellen:

- Bij **Panagia tis Elpidas**, een **verzorgingshuis** ondergebracht in het **klooster van de Zusters van Barmhartigheid**, zagen we een rustige maar levendige omgeving voor ouderenzorg. Onze gastheren, **Zuster Melani, Speranza** en **Leonidas**, leidden ons rond door de stijlvolle ruimtes — van de kapel tot de fitnessruimte en de gezamenlijke verblijven — waar geestelijke en lichamelijke zorg hand in hand gaan.
- In het **Algemeen Ziekenhuis van Syros** maakte het consortium kennis met **OPPSY**, de **Geïntegreerde Psychogeriatrische Ondersteuningsinterventie**. Dit programma, onder leiding van **professor Antonios Politis** en gecoördineerd door **de heer Efkarpidis** en zijn team, maakt gebruik van digitale platforms om patiënten in afgelegen gebieden te verbinden met psychiatrische ondersteuning en medicatie — en zo de kloof tussen stad en platteland in de Griekse zorg te overbruggen.

Consortiumdagen op Syros: Reflecteren, Verbeteren en Vooruitkijken

Na de studiebezoeken volgden er 2,5 dagen intensieve samenwerking op het kantoor van Altera Vita in Manna, Syros — een plek waar de projectpartners konden terugblikken op hun successen en samen de volgende stappen uitstippelden:

- **Dag 1** stond in het teken van updates over behoeftenonderzoek, evidence-based interventies en communicatie & verspreiding
- **Dag 2** draaide om **werkgroepsessies** over:
  - De start van de **GAP-analyse**, onder leiding van het **Polibienestar Research Institute uit Valencia**
  - Een **behoefteonderzoek** voor de toekomstige **E-Learning Database** van SACRED.
  - Strategisch afstemmen van communicatieplannen.
- **Dag 3** stond in het teken van vooruitkijken en **planningsvraagstukken**, waaronder het bevestigen van de volgende fysieke consortiumbijeenkomst: **Valencia, Spanje | 25–27 november 2025**.

SACRED projectteam in Palaio Faliro, 26 mei 2025

2. Redactioneel: onderzoeksinzichten, analyse van behoeften en context, databank met goede praktijken

Bijdrage van experts:

- Dr. Julie Vanderlinden, PhD - Odisee Hogeschool, België;
- Dr. Canan Ziyilan, PhD & Judith van Zwienen, MSc - Hogeschool Rotterdam.

De kloof overbruggen in de zorg voor ouderen met dementie en multimorbiditeit: Inzichten uit het SACRED behoeftenonderzoek

Door Julie Vanderlinden

In het snel vergrijzende Europa zet het SACRED-project een gewaagde stap vooruit. Dankzij een grondige behoeftenpeiling op zes uiteenlopende pilotlocaties—**Rotterdam (Nederland), Syros (Griekenland), Vlaanderen (België), Treviso (Italië), Tenerife en Valencia (Spanje)**—zijn de werkelijke uitdagingen en ambities blootgelegd van professionals, studenten en ouderen die hun weg zoeken binnen de complexe wereld van geïntegreerde zorg voor ouderen met dementie en meerdere aandoeningen.

Een driehoekig perspectief: professionals, studenten en ouderen

Het onderzoek betrok 57 professionals, 34 studenten en 31 ouderen op alle **zes pilotlocaties**, waarbij ieder een eigen blik wierp op de zorgverlening. **Professionals** bleken doorgaans goed thuis in geïntegreerde zorg, maar wezen op hiaten in psychiatrische kennis en emotionele steun. **Studenten** waren enthousiast, maar voelden zich vaak onvoldoende voorbereid op de emotionele en gedragsmatige uitdagingen van dementiezorg. **Ouderen** waardeerden persoonlijke aandacht, maar pleitten voor betere afstemming en communicatie tussen zorgverleners.

Geïntegreerde zorg is meer dan een modewoord

Op alle locaties werd geïntegreerde zorg omschreven als een holistische, multidisciplinaire aanpak die aandacht besteedt aan de medische, psychologische, sociale én emotionele aspecten van ouder worden. In de praktijk bleek de uitvoering echter verschillend. Zo werd op Syros (Griekenland) de geografische isolatie als hindernis genoemd. In Treviso (Italië) zorgde culturele stigma voor extra uitdagingen. In Rotterdam (Nederland) gold de STIP-methode—een gestructureerd, interdisciplinair zorgmodel—als inspirerend voorbeeld van best practice.

Thuis

De rol van informele mantelzorgers

Een terugkerend thema was de **essentiële maar vaak ondergewaardeerde positie van informele mantelzorgers**. Velen voelen zich overweldigd, missen voldoende informatie en raken emotioneel uitgeput. Zowel professionals als studenten benadrukten de noodzaak van betere scholing en structurele ondersteuning, zodat mantelzorgers echt als partners in de zorg kunnen worden betrokken.

Zorg leren geven, leren door te zorgen

Als het om onderwijs gaat, verlangen zowel professionals als studenten naar **interactief en praktijkgericht leren**. E-learning wordt gewaardeerd—mits het boeiend is, bijvoorbeeld met simulaties, casussen en situaties uit de praktijk die theorie tot leven brengen. Het nieuwe SACRED e-learningplatform heeft precies dat als doel: een dynamische, evidence-based toolkit om vaardigheden in geïntegreerde zorg te ontwikkelen.

Wat staat er op de planning?

De SACRED-behoefteanalyse fungeert niet alleen als verslag, maar biedt ook een strategische routekaart en praktische leidraad voor de volgende fases van het SACRED-project: de knelpuntenanalyse en de ontwikkeling van het e-learningplatform.

Hiermee worden **beleidsmakers, docenten en zorgorganisaties** opgeroepen te investeren in scholing, samenwerking tussen disciplines te bevorderen en prioriteit te geven aan de stem van ouderen en hun mantelzorgers. Want geïntegreerde zorg is niet alleen een model, het is een manier van denken.

Een bezoek aan een Belgisch verpleeghuis

Onderzoeksbevindingen uit het SACRED-project

Door Judith van Zwienen & Canan Ziyilan

Een belangrijke stap binnen het project was het opzetten van een uitgebreide **praktijkdatabase gebaseerd op wetenschappelijk bewijs**, die het volgende samenbrengt:

- 21 interdisciplinaire richtlijnen
- 11 interdisciplinaire methoden
- 15 interdisciplinaire interventies

Deze bronnen zijn verzameld uit **zes Europese regio's** en zorgvuldig geselecteerd op relevantie, effectiviteit en flexibiliteit. Ze bieden een breed scala aan veelbelovende benaderingen voor onder andere psychosociale ondersteuning, mantelzorg en dementievriendelijke omgevingen.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Richtlijnen zoals **ESPEN** over “Voeding bij dementie”, het Vlaamse Dementieplan en nationale diagnostische zorgpaden voor dementie.
- Interdisciplinaire methoden zoals de **STIP**-methode “Persoonlijk geïntegreerde stapsgewijze aanpak voor het voorkomen en behandelen van neuropsychiatrische symptomen bij mensen met dementie”. Multidisciplinaire modellen ter ondersteuning van thuiswonende ouderen en hun mantelzorgers.
- Interventies zoals *cognitieve gedragstherapie*, *gedragstherapie* en *systeemtherapie*.

Werk van het onderzoeksteam

Waarom context belangrijk is

Het is van groot belang om te begrijpen hoe de gezondheidszorg en het sociale zorgsysteem in elk land werken. Structuren, financieringsmodellen, doorverwijzingen en de rollen van professionals verschillen sterk van elkaar.

Culturele waarden, zoals de rol van familie en het beeld rondom ouder worden, hebben eveneens invloed op de manier van zorgverlening. De beschikbaarheid van voorzieningen (zoals thuiszorg en dementiezorg) varieert aanzienlijk. Door leerinhoud af te stemmen op deze lokale omstandigheden, wordt gezorgd voor praktische, relevante en toepasbare informatie voor de doelgroep.

Om deze redenen heeft iedere SACRED-partner een **contextanalyse** uitgevoerd, waarin onderzocht werd hoe de ouderenzorg in hun regio is georganiseerd. Daarbij is gekeken naar demografische ontwikkelingen, wettelijke kaders, financieringssystemen, zorgstructuren en culturele normen. De bevindingen zijn samengebracht in een **vergelijkend rapport over vergrijzing, kwetsbaarheid en zorgsystemen in Europa**.

Tegelijkertijd met het opzetten van de databank met evidence-based praktijken en de vergelijkende contextanalyse, verzamelden de SACRED-projectpartners ook goede praktijken uit hun regio's. Denk aan buurtinitiatieven, vernieuwende zorgvormen en praktische hulpmiddelen die daadwerkelijk in de praktijk worden toegepast.

Van bewijs naar competenties

Op basis van zowel de database met evidence-based praktijken als de vergelijkende contextanalyse heeft het SACRED-team **tien essentiële competenties geformuleerd**. Deze omvatten de belangrijkste kennis, vaardigheden en houdingen die nodig zijn om ouderen met dementie, beperkingen en complexe behoeften te ondersteunen.

Deze competenties vormen de leidraad voor de internationale leeractiviteiten van SACRED:

1. Bevorder het functioneren door autonomie en gewenning te ondersteunen, pas de omgeving aan op individuele behoeften en optimaliseer de kwaliteit van leven.
2. Werk samen met anderen in multi-, inter- of transdisciplinaire teams.
3. Pas psychiatrische deskundigheid toe; dit is momenteel de grootste kennislacune.
4. Werk systematisch, met gestructureerde en onderbouwde methodes.
5. Integreer zorg door fysieke, mentale en sociale aspecten te verbinden.
6. Houd toezicht op de uitvoering en de mate waarin aanpakken worden toegepast.
7. Leer de persoon kennen, inclusief zijn of haar levensverhaal en relaties.
8. Gebruik en meet indicatoren om resultaten en voortgang te evalueren.
9. Leg principes van de levensloop uit op elk niveau; eerdere ervaringen beïnvloeden huidige en toekomstige gezondheid en welzijn.
10. Organiseer toegang tot kennis zodat informatie beschikbaar is wanneer nodig.

Deze inzichten en vaardigheden vormen het fundament voor de volgende fase van SACRED: **het gezamenlijk ontwikkelen en proeftesten van internationale e-learning modules, toegespitst op uiteenlopende zorgomgevingen in heel Europa.**

Van links naar rechts: Onze gastheer van de Gemeentebibliotheek, burgemeester Giannis Fostiropoulos - Gemeente Palio Faliro, Willem Philipsen - Gemeente Rotterdam, locoburgemeester Giannis Arkoumanis - Gemeente Palaio Faliro, 26 mei 2025

3. Reacties van belanghebbenden: Samen bouwen aan zorgzame gemeenschappen

Overdenkingen van Otto Trienekens en Andrea Fitskie, Field Academy Rotterdam

De combinatie van een vergrijzende bevolking, een algemeen tekort aan geschikte huisvesting en een gebrek aan personeel in de zorg zal de komende tien jaar een complexe uitdaging vormen voor Europese steden. Deze uitdaging vraagt om een **integrale benadering van zorg, welzijn, wonen en leefomgeving**. Het beleid van 'langer zelfstandig thuis wonen' wordt breed ondersteund, maar de praktijk blijkt weerbarstig. De belangen van gemeenten, zorgverzekeraars, zorgverleners, welzijnsorganisaties, woningcorporaties, particuliere investeerders en bewoners lopen niet altijd gelijk.

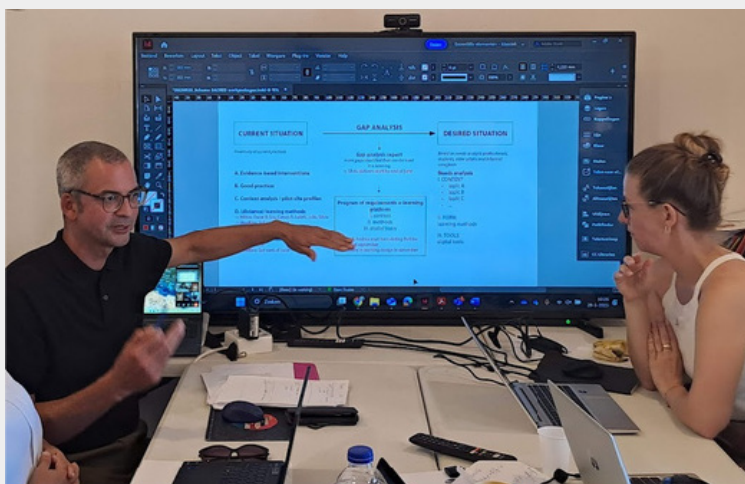
Het SACRED-project: Praktische en mensgerichte innovatie

Het SACRED-project staat aan de voorhoede van deze integrale zorgbeweging en richt zich specifiek op de behoeften van mensen met dementie. Nu demografische verschuivingen zorgen voor een groeiend aantal ouderen met complexe zorgvragen, werken de SACRED-partners op twee fronten: het ontwikkelen van digitale hulpmiddelen voor scholing van mantelzorgers en het in kaart brengen van praktische zorginitiatieven in de gemeenschap.

Werkbezoeken aan Griekenland boden waardevolle inzichten in hoe een buurtgerichte aanpak zowel inclusief als doeltreffend kan zijn. Vooral in de steden Palaio Faliro en Ermoupoli werd duidelijk hoe goed doordachte publieke infrastructuur en lokale initiatieven samen ouderen kunnen ondersteunen.

Gemeenschap als Zorg: De Kracht van Wederkerigheid

Een van de meest opvallende lessen uit de werkbezoeken was de impact van **wederkerigheid binnen de gemeenschap**. Ouderen werden niet alleen gezien als ontvangers van zorg—ze droegen ook actief bij aan het leven in de buurt. Locaties zoals de KAPI-centra (Centra voor Open Ouderenzorg) gaven hier mooi invulling aan. Deze centra zijn allesbehalve passieve zorginstellingen; ze stimuleren juist een gevoel van onderlinge betrokkenheid. Ouderen koken samen, begeleiden anderen en bieden gezelschap. Soms zetten zelfs professionele zorgverleners zich vrijwillig in, waardoor de grens tussen formele en informele zorg vervaagt en de rijkdom aan ondersteuning alleen maar toeneemt.

Otto Trienekens en Andrea Fitskie, Field Academy Rotterdam, SACRED TPM Syros

Publieke Ruimte Ontwerpen voor Verbinding en Mobiliteit

Zowel in Athene als Ermopouli bleek het ontwerp van publieke ruimtes van groot belang voor prettig ouder worden in de eigen omgeving. Investerings in schaduwrijke wandelpaden, goed geplaatste zitbanken en toegankelijke vervoersmogelijkheden bieden niet alleen comfort, maar creëren ook dagelijkse kansen voor beweging, ontmoeting en sociaal contact. Stedelijk ontwerp werd zo een instrument om niet alleen toegankelijkheid te vergroten, maar ook om verbonden en zorgzame gemeenschappen te bouwen.

Dankzij eenvoudige maar doeltreffende ingrepen, zoals het planten van bomen voor schaduw, het verbeteren van trottoirs en het aansluiten van vervoersnetwerken, werden bibliotheken, buurthuizen en zorgvoorzieningen voor ouderen beter bereikbaar en aantrekkelijker. Deze investeringen draaiden niet alleen om infrastructuur, maar vooral om inclusie, waardigheid en zelfstandigheid.

Creatief zorgen: Theater, Rollenspel en Dans

Tijdens de veldbezoeken ontstonden er vernieuwende trainingsmethoden. In Ermoupoli werden technieken als theater, rollenspel en dans ingezet om mensen met dementie te betrekken. Deze benaderingen boden niet alleen zinvolle activiteiten voor deelnemers, maar hielpen zorgverleners ook om meer empathie en emotionele intelligentie te ontwikkelen—onmisbare eigenschappen voor persoonsgerichte, hoogwaardige zorg.

Op weg naar een bredere visie op waardig ouder worden

De lessen uit Griekenland maken één ding duidelijk: duurzame **ouderenzorg draait niet alleen om medische diensten. Het gaat om de inrichting van de omgeving, educatie, betrokkenheid van de gemeenschap en goed afgestemd beleid.** Nu SACRED haar werk voortzet, zullen deze inzichten bijdragen aan de ontwikkeling van het e-learningplatform en aan een bredere visie om ouderen in heel Europa een waardig en betekenisvol leven te bieden.

Verbindingen creëren

4. Dialoog Adviesraad

"Over de behoeftenanalyse" – inzichten van Karel Haga, voorzitter van de SACRED Adviesraad en bestuurslid van OSO, de stichting voor seniorenorganisaties in Rotterdam.

Het doel van het SACRED-project is het ontwikkelen van een e-learningplatform en e-learningmodules voor studenten en professionals die werken met mensen met dementie en multimorbiditeit/beperkingen. Dit project bestaat uit verschillende fases. De behoeftenanalyse vormt een onderdeel richting de GAP-analyse: het verschil tussen wat er is en wat er zou moeten zijn voor deze twee groepen. De behoeftenanalyses zijn een belangrijke basis voor de ontwikkeling van het platform en de modules.

De Adviesraad is gevraagd om feedback te geven op de behoeftenanalyse van het SACRED-project. We hebben het concept bestudeerd en de behoeftenanalyse besproken.

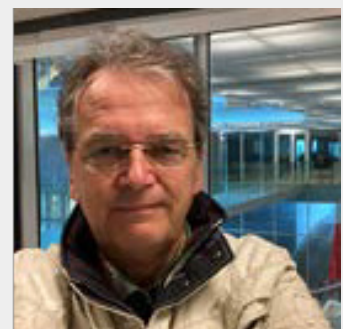
Een belangrijk aandachtspunt is dat de behoeftenanalyses van de pilots beoordeeld moeten worden binnen de context van het heden én de toekomst in Europa, bijvoorbeeld:

- De verschuiving naar veel meer zorg in de gemeenschap voor oudere mensen met dementie, beperkingen en multimorbiditeit. Hierbij speelt informele zorg en steun vanuit de samenleving en de buurt een grote rol. Waar zal de e-learning zich op richten?
- De groeiende invloed van technologie in de zorg voor ouderen. Welke ontwikkelingen zijn op korte termijn te verwachten, en wat betekent dat voor de e-learning van studenten en professionals?

De definitie van geïntegreerde zorg is essentieel en verdient aandacht. Geïntegreerde zorg in de wijk of gemeenschap verschilt aanzienlijk van die in verpleeghuizen, met gevolgen voor de inhoud en focus van de modules. Daarnaast biedt het kansen om het project te versterken door de wensen van patiënten en informele zorgverleners meer centraal te stellen. Hoe wilt u hun wensen in de e-learningmodules verwerken?

Onze algemene conclusie is dat we een duidelijkere verhaallijn richting de modules van het e-learningplatform hadden verwacht.

De Adviesraad beschouwt zichzelf als een 'kritische vriend' van het SACRED-project. Ons doel is om het project te versterken met onze adviezen. De leden komen uit verschillende landen en zijn zowel professionals als ervaringsdeskundigen.

Karel Haga, voorzitter van de SACRED Adviesraad

5. SACRED Lokaal Aanpak: Griekenland

Innovatie in geestelijke en cognitieve gezondheidszorg voor ouderen: het INTRINSIC-project. Prof. A.M. Politis MD, PhD, Hoogleraar, 1e afdeling Psychiatrie, sectie Geriatrische Psychiatrie, Eginition Ziekenhuis, NKUA

Prof. Antonios Politis

De bevolking in Griekse regio's met beperkte middelen vergrijst, waardoor het voor ouderen lastig is om toegang te krijgen tot geestelijke en cognitieve gezondheidszorg. Het Ministerie van Volksgezondheid en de Nationale en Kapodistrische Universiteit van Athene (afdeling geriatrische psychiatrie) werken samen met de Universiteit van Patras en de Aristoteles Universiteit van Thessaloniki om de publieke eerstelijnszorg te verbinden met gespecialiseerde psychogeriatrische diensten. Zo willen zij geestelijke gezondheidszorg voor ouderen beter integreren met de algemene gezondheidszorg en meer bewustzijn creëren voor mentale gezondheid op leeftijd in afgelegen gebieden.

Geïntegreerde Interventie voor Psychogeriatrische Zorg (INTRINSIC) is een netwerk van samenwerkende eerstelijnszorgcentra en geriatrische psychiatrieafdelingen van universiteitsziekenhuizen, bedoeld om snelle herkenning, monitoring en behandeling van mentale (zoals depressie en angst op oudere leeftijd) en cognitieve problemen (MCI en dementie) bij ouderen te ondersteunen.

INTRINSIC, opgericht in 2022, is opgebouwd rond een ecosysteem van innovatieve en gebruiksvriendelijke informatiesystemen. Deze technologische pijler van het programma biedt een digitale verbinding tussen mensen in afgelegen gebieden en gespecialiseerde psychogeriatrische deskundigen, waarbij lokale zorgverleners een belangrijke schakel vormen.

De technologische pijler is een digitaal platform dat het volgende samenbrengt:

- (i) Ouderen Gedragsrisicofactoren Surveillance Systeem: een uitgebreid digitaal systeem dat cognitieve, gedrags- en mentale gezondheidsrisico's bij senioren monitort;
  - (ii) een innovatief telezorgsysteem;
  - (iii) SENSE-cog Griekenland, voor gehoor- en zichtonderzoek;
  - (iv) M-PATH, een praktische psychotherapeutische en psychosociale interventie gebaseerd op probleemadaptatietherapie;
  - (v) een geavanceerd e-leerplatform voor programmamedewerkers met zelfstudiecurricula en webinars over toonaangevende psychogeriatrische thema's;
  - (vi) betrokkenheid van de gemeenschap, volgens de principes van 'patiënt- en publieksparticipatie', bij het ontwerpen en afstemmen van de diensten op lokale behoeften.
- Tussen 2022 en 2025 zijn meer dan 1200 mensen gescreend in 11 eerstelijnszorgcentra en gemeenschappen via het HE.R.M.E.S. digitale platform.

SACRED-projectteam in het 'Algemeen Ziekenhuis' van Syros, 30 mei 2025

INTRINSIC op het eiland Syros

Syros behoort tot de eilandengroep de Cycladen in de Egeïsche Zee, met 6.642 inwoners van 60 jaar en ouder en een tekort aan geestelijke gezondheidszorg voor ouderen. INTRINSIC op het eiland Syros beheert het Centrum voor Verbonden Psychiatrie Ondersteuning (CIPSY), gevestigd in het Algemeen Ziekenhuis van Syros. CIPSY richt zich op het beoordelen, behandelen en monitoren van de mentale en cognitieve gezondheid van ouderen via de geheugenpoli. De geheugenpoli van CIPSY wordt geleid door drie gediplomeerde verpleegkundigen en werkt samen met de geriatrie psychiatrieafdeling van de 1e Afdeling Psychiatrie van de NKUA in Athene, gevestigd in het Eginition Universitair Ziekenhuis. 232 personen zijn psychogeriatrisch onderzocht en er worden aanvullende interventies aangeboden, zoals Probleemadaptatietherapie (PATH):

Een psychotherapeutische interventie zonder medicatie, gericht op ouderen met depressie en angstklachten. Veel deelnemers zijn mantelzorger van mensen met dementie, of hebben zelf lichte cognitieve problemen of subjectieve geheugenklachten.

- Geheugentraininggroepen: deze groepen zijn speciaal ontwikkeld voor oudere volwassenen met milde geheugenproblemen. Afhankelijk van de ernst van hun situatie worden de deelnemers verdeeld over drie groepen, waarin ze deelnemen aan gestructureerde activiteiten om hun aandacht, kritisch denken, verbale uitdrukking en uitvoerende functies te versterken.
- Opleidingen voor mantelzorgers: dit zijn interactieve, drie weken durende seminars die drie keer per jaar worden georganiseerd, zowel voor professionele als informele mantelzorgers. De bijeenkomsten zijn gericht op het vergroten van kennis over dagelijkse zorg voor patiënten en het bevorderen van het welzijn van de mantelzorgers door middel van zelfzorgtechnieken. Voorlichtingscampagnes en screenings in de gemeenschap helpen om vroegtijdige cognitieve achteruitgang op te sporen.

Samenvattend biedt het INTRINSIC-programma een vernieuwende, persoonsgerichte zorgmodel dat de kloof tussen afgelegen gemeenschappen en gespecialiseerde psychogeriatrische diensten overbrugt. Door digitale technologieën in te zetten en actieve betrokkenheid van zowel patiënten als mantelzorgers te stimuleren, wordt gelijke toegang tot geestelijke gezondheidszorg voor ouderen bevorderd, met als resultaat een betere levenskwaliteit en meer sociale verbondenheid.

De zeer positieve beoordeling van de samenwerking tussen eerstelijns-, tweedelijns- en deelnemende derdelijns zorgdiensten onderstreept een weg naar een holistisch, duurzaam en betekenisvol zorgmodel voor iedereen, ongeacht geografische locatie.

Code	Red flags	Date	Recording from
HU106-0186	4 0 1 0 0 0	Tuesday, May 20, 2025 at 9:58 a.m.	Christina Katsapi
HU106-0185	4 0 0 0 0 0	Tuesday, May 13, 2025 at 1:36 p.m.	Nun Maria
HU106-0184	4 0 0 0 0 0	Tuesday, May 13, 2025 at 6:42 a.m.	Christina Katsapi
HU106-0183	0 0 0 0 0 0	Friday, May 9, 2025 at 9:59 a.m.	Christina Katsapi
HU106-0182	0 0 0 0 0 0	Wednesday, May 7, 2025 at 3:07 p.m.	Angeliki Eleftheria
HU106-0181	0 0 0 0 0 0	Wednesday, May 7, 2025 at 2:32 p.m.	Angeliki Eleftheria
HU106-0180	4 0 0 0 0 0	Wednesday, May 7, 2025 at 1:56 p.m.	Christina Katsapi
HU106-0179	0 0 0 0 0 0	Wednesday, May 7, 2025 at 1:32 p.m.	Christina Katsapi
HU106-0178	4 0 0 0 0 0	Wednesday, May 7, 2025 at 1:02 p.m.	Angeliki Eleftheria
HU106-0177	0 0 0 0 0 0	Wednesday, May 7, 2025 at 12:11 p.m.	Angeliki Eleftheria

SACRED Projectteam bij het 'Algemeen Ziekenhuis' van Syros, 30 mei 2025

Het KAPI van de gemeente Syros, Ermoupolis

Een inspirerend voorbeeld van geïntegreerde zorg voor ouderen

Op donderdag 29 mei 2025 had het Open Beschermingscentrum voor ouderen (KAPI) van de gemeente Syros Ermoupolis de bijzondere eer om het team van het Europese programma SACRED te ontvangen, dat op dat moment in Syros verbleef als gast van Cyclades KOINSEP "Altera Vita".

Het bezoek vond plaats in het kader van het trainingsseminar over geïntegreerde zorg voor ouderen, dat wordt georganiseerd door het "Gennimatas" Beroepsopleidingscentrum van de Zuid-Egeïsche regio, onder toezicht van de heer Haris Vekris, bestuurslid. Het seminar liep van december 2024 tot mei 2025, duurde in totaal 130 uur en werd gevolgd door 25 verzorgers van mensen met dementie die in Syros wonen.

De aanwezige gasten namen actief deel aan het trainingsproces, toonden veel interesse en waardeerden de meerwaarde van het programma.

Studiebezoek aan KAPI, Syros, 29 mei 2025

De opzet van het seminar bestond uit drie hoofdonderdelen:

Module 1 – Introductie in ouderenzorg (33 uur): Deze module had als doel om de deelnemers kennis te laten maken met de basisprincipes van zorg voor ouderen, normale verouderingsprocessen, de meest voorkomende aandoeningen en het omgaan met chronische ziekten, gericht op veiligheid, zelfstandigheid en actief ouder worden.

Module 2 – Eerste hulp en preventie van ongelukken (30 uur): In deze module lag de nadruk op valpreventie, een veilige inrichting van de woning en directe eerste hulp bij noodsituaties, zodat ouderen zich thuis beter beschermd voelen.

3e module – Zorg voor mensen met dementie en ondersteuning van mantelzorgers (66 uur): In dit onderdeel werd aandacht besteed aan verpleegkundige en psychosociale zorg voor mensen met dementie, strategieën voor het omgaan met neuropsychiatrische symptomen en het versterken van de mentale veerkracht van mantelzorgers. Daarnaast kregen deelnemers training in geheugentechnieken en creatieve activiteiten voor ouderen, zowel met als zonder dementie.

Het is belangrijk om te vermelden dat de aanpak van het onderwijsprogramma interdisciplinair was; het team van trainers bestond uit gespecialiseerde artsen, verpleegkundigen, maatschappelijk werkers, psychologen en gezondheidsvoorlichters. Zo kon de zorg voor ouderen vanuit verschillende vakgebieden die betrokken zijn bij hun welzijn grondig worden geanalyseerd.

De aanwezigheid van het SACRED-consortium bij het KAPI van Ermoupolis bood een waardevolle kans om ervaringen en inzichten uit te wisselen op het gebied van ouderenzorg.

SACRED Project consortium bij het KAPI in Syros, 29 mei 2025

Bezoek aan het KAPI: SACRED Project team, 29 mei 2025

Verzorgingshuizen van de 'Zusters van Barmhartigheid'

In het kader van lokale best practices op Syros kregen we de kans om de kluizenarij "Panagiotis Elpidas" van het Heilige Klooster van de Zusters van Barmhartigheid te bezoeken, een van de oudste zorginstellingen voor ouderen op het eiland. Op ons verzoek mochten we langskomen, waarvoor abdis zuster Melani en het bestuur ons hartelijk en snel toestemming gaven – onze oprechte dank hiervoor!

Tijdens ons bezoek hebben we kennisgemaakt met het team, kregen we inzicht in de dagelijkse gang van zaken, de bewoners en het brede scala aan activiteiten dat wordt aangeboden. Ook kregen we een rondleiding door de fitnessruimte en andere faciliteiten.

De uitstekende organisatie, de prachtige locatie met een sfeervolle binnenplaats en zeezicht, de kapel waar bewoners hun spirituele leven kunnen verzorgen, en de uitstekende voorzieningen met woonruimtes en keukens, maakten diepe indruk op ons. Het warme welkom van het personeel raakte ons en zal ons bijblijven!

SACRED Project-team bij het verzorgingstehuis van de "Zusters van Barmhartigheid"

Verzorgingshuis van de "Zusters van Barmhartigheid" 30 mei 2025

Wat de Hermitage in Syros echt bijzonder maakt, is de warme, mensgerichte zorg die aan de bewoners wordt geboden.

Onze oprechte dank aan de Zusters, het hele team en in het bijzonder aan Speranza en Leonidas voor hun gastvrijheid in de feestzaal, waar een videopresentatie en een uitgebreid verslag over de werking van de ouderenzorgunit 'Hermitage "Panagia tis Elpidas"' werden gedeeld!

Verzorgingshuis van de "Zusters van Barmhartigheid" 30 mei 2025

6. Belangrijkste bevindingen uit de focusgroepen: *Globaal denken, lokaal doen:*

Pilot in Treviso (Italië)

In februari 2025 **ISRAA**, beheerder van de pilotlocatie in Treviso, organiseerde twee focusgroepen met sociale en zorgprofessionals en studenten, en voerde vijf interviews met ouderen. Deze activiteiten maakten deel uit van het SACRED-project en hadden als doel om informatie en meningen te verzamelen over diverse onderwerpen: geïntegreerde zorg, uitdagingen binnen de zorg en eerdere ervaringen.

Bovendien kregen professionals en studenten de opdracht om na te denken over hoe zij het e-learningplatform graag zouden zien.

In totaal deden mee:

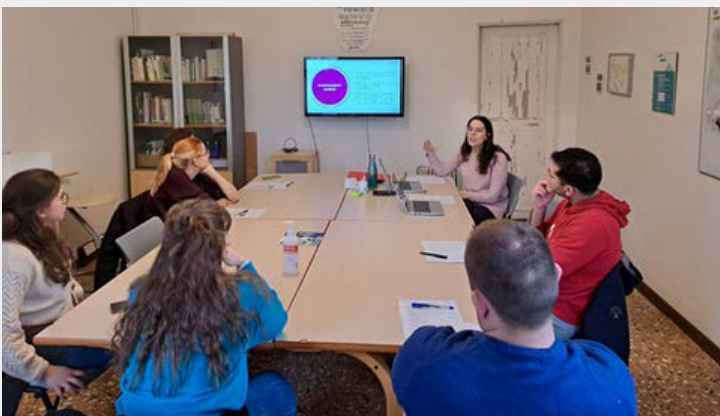
- 6 studenten verpleegkunde, logopedie, fysiotherapie en geneeskunde van de Universiteit van Padua
- 10 professionals (psychologen, logopedisten en fysiotherapeuten) werkzaam bij het Specialistisch Centrum voor Dementie van ISRAA
- 5 oudere bewoners van ISRAA en Borgo Mazzini Smart Co-housing

ISRAA focusgroep, Treviso, februari 2025

Uit de focusgroepen met **studenten en professionals** bleek dat zij bekend zijn met het thema geïntegreerde zorg, al blijkt dit in het ziekenhuis niet altijd gemakkelijk toe te passen. Wat betreft de grootste uitdagingen in de zorg voor ouderen, kwamen naar voren: moeizame samenwerking met informele mantelzorgers, onvoldoende middelen en een hoge werkdruk, en een gebrek aan voorbereiding hoe om te gaan en te communiceren met mensen met dementie.

Van het e-learningplatform verwachten deze twee doelgroepen niet alleen theoretische kennis, maar ook praktische inzichten: video's bekijken én het bestuderen en analyseren van casussen uit de praktijk. Zowel professionals als studenten willen dat het platform gebruiksvriendelijk en toegankelijk is. Oudere deelnemers gaven aan tevreden te zijn over de ontvangen zorg en ervaren geen belemmeringen bij de toegang. Zij hopen hun zelfstandigheid te behouden, zelf beslissingen te kunnen nemen over hun gezondheid en hun emoties goed te kunnen hanteren in moeilijke periodes.

ISRAA focusgroep, Treviso, februari 2025

Samenvattend waren deze activiteiten waardevol voor het SACRED-project, omdat ze duidelijk maakten wat belangrijk is en waar behoefte aan is voor de drie doelgroepen: zorgprofessionals, zorgstudenten en informele mantelzorgers. Hoewel **ouderen** niet de rechtstreekse gebruikers van het e-learningplatform zullen zijn, was het luisteren naar hun mening van grote waarde om de consortiumpartners beter te kunnen sturen in het soort zorg dat zij verwachten te ontvangen.

In de komende maanden gaat het consortium aan de slag met de ontwikkeling van het platform en de inhoud. De pilotfase van het project, gecoördineerd door ISRAA, start in het voorjaar van 2026!

De Valencia-pilot (Spanje)

Onder leiding van het Polibienestar Instituut – Universiteit van Valencia, organiseerde de Valencia-pilotlocatie van het SACRED-project begin 2025 interviews en groeps gesprekken om beter inzicht te krijgen in de huidige uitdagingen rondom geïntegreerde zorg voor ouderen met dementie of multimorbiditeit en om samen effectievere trainingsmiddelen te ontwikkelen.

Professionals uit de gezondheidszorg en het sociale domein benadrukten dat geïntegreerde zorg niet alleen medische, maar ook psychologische, sociale en omgevingsaspecten moet omvatten.

Toch zorgen beperkte middelen, gebrekkige samenwerking tussen diensten en tijdsdruk er vaak voor dat deze integrale aanpak niet volledig wordt doorgevoerd. Er werden duidelijke behoeften aan training vastgesteld op het gebied van communicatie, emotionele zorg en samenwerking tussen verschillende disciplines. Als oplossing werden modulair opgebouwde, flexibele e-learning formats voorgesteld, waarin praktijkvoorbeelden centraal staan.

Studenten in de psychologie en sociaal werk gaven aan gefrustreerd te zijn door een te theoretisch curriculum, dat weinig aansluiting vindt bij de praktijk. Tijdens hun stages voelen zij zich vaak onvoldoende voorbereid op complexe situaties. Wat zij het meest nodig hebben? Praktische hulpmiddelen, simulaties en betere voorbereiding op de emotionele en gedragsmatige uitdagingen in dementiezorg. Ook benadrukten ze het belang van leren hoe informele zorgverleners ondersteund kunnen worden.

Ouderen die individueel werden geïnterviewd, gaven een heel persoonlijk beeld. De meesten voelden zich gerespecteerd en goed verzorgd, maar ze merkten dat de zorg versnipperd was, dat er onvoldoende aandacht was voor hun emotionele behoeften en dat het lastig was om actief mee te beslissen over hun eigen zorg. Wat zij het belangrijkste vinden? Onafhankelijkheid, dagelijkse routines en écht gehoord worden. Hun boodschap aan toekomstige zorgverleners: verbeter de communicatie, de samenwerking en geef meer persoonlijke aandacht.

interview met zorg- en welzijnsprofessionals, Valencia
februari 2025

interview met zorg- en welzijnsprofessionals,
Valencia februari 2025

De input van alle drie de groepen zal rechtstreeks vorm geven aan SACRED's nieuwe e-learningplatform voor professionals, studenten en informele zorgverleners. **Het doel is helder: meer praktijkgerichte, mensgerichte trainingen die aansluiten bij de werkelijke behoeften en toekomstige zorgverleners in staat stellen om betere, meer betrokken zorg te bieden. Ouderen zullen het platform niet direct gebruiken, maar hun stem blijft onmisbaar—zij herinneren ons aan wat echt telt.**

Wat staat er op de planning? Het Polibienestar-team werkt samen met SACRED-partners uit heel Europa om deze inzichten te vertalen naar een vernieuwende, gezamenlijk ontworpen leerervaring. In 2026 start de pilot van het platform. 17

Pilot op Syros (Griekenland)

Perspectieven van studenten

De groepsgesprekken met vijf master- en bachelorstudenten ergotherapie en aanverwante vakgebieden boden waardevolle inzichten in hun visie, ervaringen en uitdagingen rondom geïntegreerde zorg voor ouderen met dementie of meerdere aandoeningen. Deze sessies, gehouden in Athene door Angeliki Sakellariou binnen het SACRED-project, lieten duidelijk zien dat **geïntegreerde, persoonsgerichte zorg grotendeels ontbreekt in het huidige Griekse systeem**. De deelnemers omschreven het systeem als versnipperd, verouderd en zonder voldoende structuren om kwetsbare groepen te ondersteunen.

Studenten gaven aan sterk behoefte te hebben aan een holistische, persoonlijke benadering die verder reikt dan alleen basale verpleegkundige zorg, en waarin ook zinvolle dagelijkse activiteiten en functionele betrokkenheid een rol spelen. Hoewel er enkele positieve voorbeelden zijn, werd gemeld dat de zorg doorgaans algemeen blijft, vaak bepaald door een tekort aan middelen, tijdsdruk en een overheersend medisch model. Communicatie met informele mantelzorgers werd naar voren gebracht als een groot obstakel, waarbij veel mantelzorgers afwezig zijn of weerstand bieden tegen veranderingen. Ook emotionele en gedragsmatige problemen bij ouderen worden vaak niet goed aangepakt, waarbij er te veel op medicatie wordt vertrouwd in plaats van op gerichte psychosociale interventies.

De deelnemers wezen op de grote kloof tussen theorie en praktijk, en noemden oppervlakkige theoretische kennis, een gebrek aan materialen en een hoge cliënt-therapeutratio als belangrijke belemmeringen. Daarnaast erkenden ze persoonlijke tekortkomingen, vooral op het gebied van communicatie en het omgaan met complexe klinische situaties.

Studenten in Athene

*Angeliki van
ALTERA VITA*

Wat betreft leren, gaven studenten duidelijk de voorkeur aan ervaringsgerichte, interactieve en groepsgerichte methoden. Ze waardeerden e-learning vooral wanneer deze flexibel en interactief is opgezet, bijvoorbeeld via hybride modellen die zowel live als zelfstudiecomponenten combineren.

Belangrijke aanbevelingen voor het SACRED e-learningplatform waren onder andere casestudy's, videodemonstraties, AI-simulaties, samenwerkingsinstrumenten en praktische toepassingen die de betrokkenheid van de gemeenschap en mantelzorgers integreren.

In het algemeen riepen studenten op tot meer praktijkgerichte trainingsmogelijkheden, toegankelijke digitale bronnen en structurele verbeteringen om echt geïntegreerde, zorgzame ondersteuning voor ouderen in Griekenland mogelijk te maken. Zij wezen op aanzienlijke tekortkomingen in het huidige zorgsysteem voor ouderen, vooral op het gebied van geïntegreerde, persoonsgerichte zorg. Studenten uitten een sterke behoefte aan meer ervaringsgerichte en interactieve leermiddelen, in het bijzonder e-learningmodules die echte praktijksituaties, casestudy's en samenwerkende elementen bevatten. Hun inzichten zullen van grote waarde zijn voor de vormgeving van de e-learningmaterialen van het SACRED-project, zodat toekomstige zorgverleners en begeleiders beter voorbereid zijn op het bieden van volledige, compassievolle zorg.¹⁸

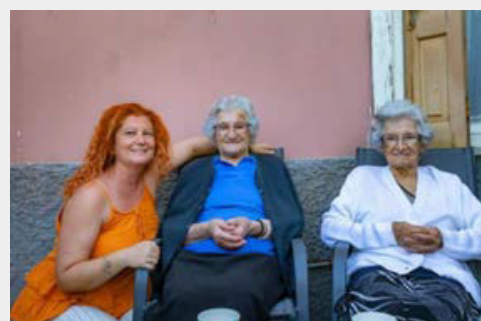
Ervaringen van ouderen en mantelzorgers

De focusgroepen en interviews die in Syros zijn gehouden met oudere volwassenen en een informele mantelzorger boden waardevolle inzichten in het dagelijks leven van mensen die omgaan met dementie, meerdere gezondheidsproblemen en mantelzorg in Griekenland. Hun verhalen laten zowel de sterke punten als de duidelijke tekortkomingen in het huidige zorgsysteem zien, en onderstrepen het **dringende belang van geïntegreerde, persoonsgerichte zorg**.

Ouderen die zorg ontvangen bij de **INTRINSIC** afdeling in Syros gaven over het algemeen aan tevreden te zijn over de behandeling die ze kregen. Ze omschreven hun zorg als respectvol, betrokken en afgestemd op hun behoeften, waarbij zorgverleners hen actief bij beslissingen betrekken. Het emotionele welzijn bleek nauw verbonden met waardevolle momenten met familie, hobby's en contact met de gemeenschap. Hoewel er soms communicatieproblemen waren door geheugenverlies of vermoeidheid, werden deze met geduld opgelost. Deelnemers deden suggesties zoals betere scholing voor verpleegkundigen in dementiezorg en duidelijkere bewegwijzering voor zelfstandigheid, maar voelden zich over het algemeen gesteund, vooral door hun familie.

Daarentegen schetste Litsa Pappa, die als mantelzorger zorgt voor haar schoonmoeder Rita en haar overleden schoonzus Mimika – beiden met dementie – een veel complexer beeld. Ze onderstreepte hoe belangrijk het is om zorg te bieden die alle aspecten van het welzijn omvat: fysiek, emotioneel, cognitief en sociaal. Ondanks haar toewijding en het inzetten van bewezen methoden zoals zintuiglijke stimulatie, geheugentraining en emotionele verbondenheid, liep ze tegen flinke obstakels aan. Denk aan hoge kosten (~€15.000 per jaar), het ontbreken van respijtzorg, beperkte toegankelijkheid van openbare ruimtes en de maatschappelijke taboe rond dementie.

Litsa wees erop dat Rita, ondanks haar vergevorderde cognitieve achteruitgang, nog steeds emotionele herinneringen heeft en reageert op vertrouwde prikkels. Non-verbale communicatie en observeren zijn essentieel bij het herkennen en verlichten van pijn en ongemak. Ze sprak haar waardering uit voor betrokken zorgverleners, in het bijzonder de huisarts en de thuiszorgdienst, maar merkte op dat samenwerking tussen specialisten en structurele ondersteuning vaak ontbreekt.

Litsa Pappa samen met haar schoonmoeder Rita, haar tante Mimika en haar man. Nikos wandelt met hen beiden in Syros

Zowel ouderen als mantelzorgers benadrukten hoe belangrijk het is dat zorg wordt verleend met waardigheid, empathie en een warme, emotionele band. Litsa gaf waardevolle tips voor toekomstige zorgverleners, zoals het inzetten van aanraking, humor, non-verbale communicatie en prikkeling van meerdere zintuigen. Ook pleitte ze voor gespecialiseerde dagopvang, aanpassingen in huis, financiële steun en scholing voor mantelzorgers.

Deze stemmen laten samen een gedeelde visie zien: een meer geïntegreerde, op de gemeenschap gerichte en emotioneel ondersteunende zorg, waarin zowel de cliënt als de mantelzorger worden gewaardeerd. Hun inzichten zijn van grote waarde voor het SACRED-project en helpen mee om de e-learningmodules te ontwikkelen waarmee studenten en zorgverleners zich kunnen voorbereiden op het bieden van betrokken, effectieve en inclusieve zorg.

Inzichten van zorgprofessionals.

De focusgroep bestaande uit zes zorgprofessionals—verpleegkundigen, een revalidatieverpleegkundige en een maatschappelijk werker—werkzaam in de dementiezorg van het Algemeen Ziekenhuis van Syros, bracht waardevolle inzichten over hun ervaringen, kennis en uitdagingen rondom geïntegreerde zorg voor ouderen met dementie of meerdere aandoeningen. De deelnemers gaven aan dat geïntegreerde zorg wordt gezien als een holistische, multidisciplinaire aanpak die medische, psychologische, sociale en spirituele behoeften omvat, maar dat volledige toepassing nog wordt belemmerd door systeemproblemen.

Professionals gaven aan dat geïntegreerde zorg onmisbaar is voor het bieden van persoonlijke, goed afgestemde ondersteuning door artsen, verpleegkundigen, therapeuten en mantelzorgers. Ze merkten echter op dat in Griekenland onvoldoende infrastructuur, geschoold personeel en middelen beschikbaar zijn om deze zorgmodellen volledig uit te voeren, vooral op eilanden zoals Syros, waar specialistische zorg moeilijk toegankelijk is. Toch werden er positieve voorbeelden genoemd, zoals het PATH-programma ter ondersteuning van mantelzorgers en dagelijkse overlegmomenten met patiënten en familieleden in het ziekenhuis.

Belangrijkste knelpunten die werden vastgesteld:

- **Tekort aan middelen:** Onvoldoende personeel, apparatuur en financiering.
- **Tijdsdruk:** Hoge patiënt-medewerker ratio waardoor minder ruimte is voor individuele zorg.
- **Kennisachterstanden:** Onvoldoende scholing in psychogeriatric, niet-medicamenteuze behandelingen en het beheer van polyfarmacie.
- **Stress bij mantelzorgers:** Emotionele uitputting, ontkenning van ziekte en een tekort aan formele ondersteuningssystemen.

*Apostolos en Eleftheria van
team OPSY-Algemeen
Ziekenhuis van Syros*

Communicatie met oudere volwassenen werd vaak bemoeilijkt door zintuiglijke beperkingen, cognitieve achteruitgang en taalbarrières. Professionals benadrukten het belang van empathie, duidelijke en eenvoudige taal, lichaamstaal en het creëren van een rustige omgeving. Daarnaast werd gewezen op het belang van betere educatie en bewustwording om het stigma rondom dementie te verminderen.

Bij het omgaan met emotionele en gedragsmatige uitdagingen gaven deelnemers de voorkeur aan niet-medicamenteuze benaderingen, zoals PATH-therapie, gestructureerde routines en het achterhalen van onderliggende oorzaken zoals pijn of bijwerkingen van medicatie. Empathie en inzicht in cognitieve veranderingen werden als essentieel beschouwd voor effectieve interventies.

Het betrekken van informele mantelzorgers werd gezien als zowel belangrijk als uitdagend. Mantelzorgers hadden vaak onvoldoende kennis, raakten emotioneel uitgeput en kregen te maken met financiële lasten. Voorgestelde oplossingen waren onder meer trainingen voor mantelzorgers, steun- en lotgenotengroepen, respijtzorg en betere institutionele ondersteuning.

Deelnemers gaven aan dat er competentiekloof bestond op het gebied van niet-medicamenteuze interventies, psycho-emotionele ondersteuning en ethische/juridische aspecten van dementiezorg. Er was grote interesse in permanente educatie via seminars, online cursussen, gesprekken met collega's en ervaringsgerichte leermethoden zoals rollenspellen en simulaties.

Zij adviseerden om de SACRED e-learningomgeving te voorzien van:

- **Theorie over dementie, beperkingen en multimorbiditeit.**
- **Niet-medicamenteuze interventies en trainingsmodules voor mantelzorgers.**
- **Ethiek en juridische richtlijnen.**
- **Interdisciplinaire praktijkvoorbeelden.**
- **Interactieve, meertalige inhoud met live Q&A en communityforums.**

Voorkeursformats waren interactief, mobielvriendelijk en offline toegankelijk, met praktische toepassing en deskundige begeleiding. Deelnemers gaven aan dat e-learning het praktijkleren moet aanvullen en in begrijpelijke taal moet worden vormgegeven, zodat het toegankelijk is voor iedereen, ongeacht het opleidingsniveau.

Samenvattend erkennen professionals op Syros het belang van geïntegreerde, persoonsgerichte zorg, maar ondervinden zij aanzienlijke systeem- en praktijkproblemen. Hun inzichten benadrukken de dringende noodzaak van toegankelijke, ervaringsgerichte en multidisciplinaire trainingsmiddelen om vaardigheden te versterken en de resultaten voor ouderen en hun mantelzorgers te verbeteren.

Apostolos en Eleftheria van team OPSY-Algemeen Ziekenhuis van Syros

De Rotterdamse pilot (Nederland)

1. Ouderen: Zorg en zelfstandigheid in balans

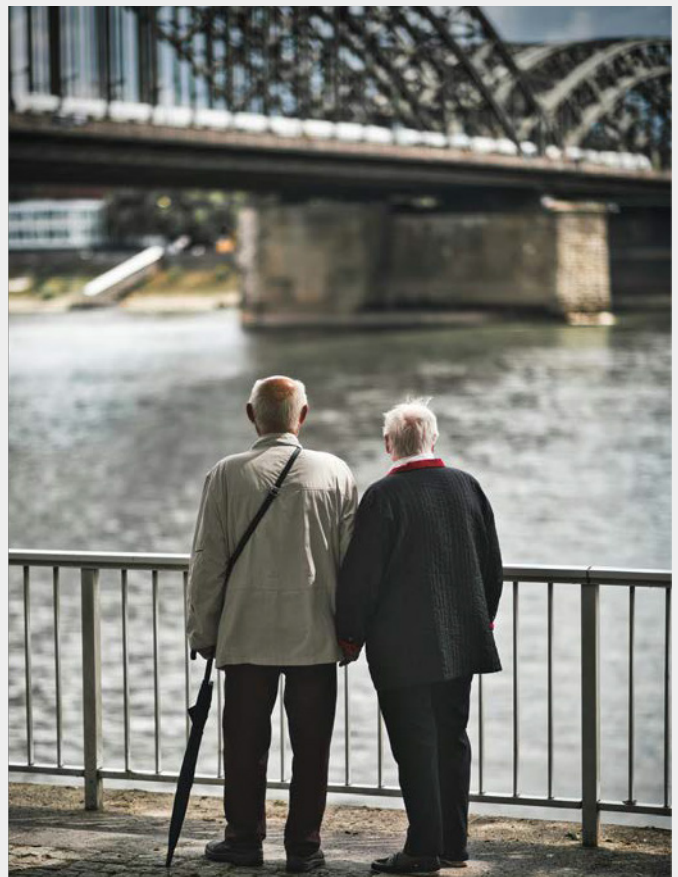
Op 12 februari 2025 zijn er in Delft interviews gehouden met vijf oudere mensen die de diagnose dementie hebben gekregen. Alle aanwezigen van deze ontmoetingsplek hebben dementie, sommigen in een verder gevorderd stadium dan anderen. Zij wonen nog zelfstandig thuis, meestal met hulp van hun partner of kinderen. De deelnemers komen minstens één keer per week naar het centrum, waar ze samen lunchen en activiteiten doen, zoals wandelen, puzzelen of muziek luisteren. De geïnterviewden zijn tussen de 81 en 92 jaar oud en de interviews duurden ieder 15 tot 35 minuten. In de gesprekken kwamen onderwerpen als geïntegreerde zorg, uitdagingen, dagelijkse bezigheden, communicatie, zorgwensen en hun zorgnetwerk aan bod. Aan het einde mochten de deelnemers vrij advies geven aan zorgprofessionals.

Ondanks hun diagnose spraken de geïnterviewde ouderen vol overtuiging uit dat zelfstandigheid voor hen centraal staat. Zij zien zichzelf nog als 'gezond' en maken weinig gebruik van medische hulp. De meeste benaderen hun huisarts alleen als het echt nodig is en vermijden formele zorg tot het niet anders kan. Deze drang naar zelfredzaamheid is sterk verbonden met hun identiteit en gevoel van eigenwaarde.

Hun verhalen laten een gevarieerd beeld zien van de zorgervaringen. Velen waren positief over de respectvolle en vriendelijke benadering van artsen en medewerkers, maar er waren ook irritaties over het gebrek aan grondigheid of nazorg, vooral bij langdurige pijn of complexe klachten.

Dagelijkse routines zijn essentieel voor het behouden van een gevoel van zingeving. Het ontmoetingscentrum is niet alleen een plek voor zorg, maar juist ook een sociale ontmoetingsplek. Geloofsgemeenschappen en buurtcontacten dragen verder bij aan hun emotioneel welzijn. De meeste ouderen ervaren geen moeite met alleen zijn, omdat ze persoonlijke manieren hebben gevonden om daarmee om te gaan.

De rol van informele zorgverleners—voornamelijk kinderen—is van groot belang, al kan fysieke afstand soms de beschikbaarheid beperken. Sommigen maken gebruik van alarmsystemen of maaltijddiensten om hun zelfstandigheid langer te behouden. Volgens hen moeten zorgprofessionals duidelijke uitleg geven, echt luisteren en snel reageren. Bovenal willen ouderen actief betrokken zijn bij hun zorg en niet slechts toeschouwer zijn.

Kwaliteit van leven en zelfstandigheid op latere leeftijd

2. Studenten: De kloof tussen theorie en praktijk overbruggen

Op 17 februari 2025 vond er een focusgroep plaats met vijf studenten van Hogeschool Rotterdam en Erasmus Universiteit Rotterdam. De groep bestond uit studenten uit verschillende zorgopleidingen, zoals verpleegkunde, fysiotherapie en geneeskunde. Daarnaast was er een goede mix van genders, opleidingsniveaus en praktijkervaring. De bevindingen zijn verdeeld in vier onderdelen: het eerste deel gaat over het beeld dat studenten hebben van geïntegreerde zorg, het tweede deel behandelt de uitdagingen die zij tegenkomen, het derde deel bespreekt hun kennis en ervaringen, en het laatste deel gaat over hun ideeën voor een toekomstig e-learning platform en eerdere ervaringen met e-learning modules.

De studenten omschreven geïntegreerde zorg als een concept dat in theorie goed wordt uitgelegd, maar in de praktijk vaak niet consistent wordt toegepast. Zij merkten op dat zorgverleners vooral op zichzelf werken en dat belangrijke aspecten van patiëntenzorg—met name bij ouderen met dementie—regelmatig over het hoofd worden gezien. Volgens hen hoort echt geïntegreerde zorg niet alleen aandacht te hebben voor fysieke behoeften, maar ook voor mentale gezondheid en sociale betrokkenheid.

Communicatie met patiënten en mantelzorgers werd door de studenten benoemd als een zwakke plek. Er is wel wat training aangeboden, maar deze was vaak algemeen en sloot niet goed aan op de uitdagingen rondom dementie. Eén student fysiotherapie moest op eigen initiatief extra scholing zoeken. Het verpleegkundeprogramma leek beter in balans, met aandacht voor zowel klinische zorg als communicatie, maar ook daar bleek ervaring nodig om het echt goed toe te kunnen passen.

Voorbeeld van studenten die samenwerken

Preventieve zorg werd door de studenten gezien als een ander aandachtspunt in hun opleiding. Hoewel leefstijl en voeding steeds vaker worden gelinkt aan cognitieve achteruitgang, komen deze thema's nauwelijks aan bod in hun studieprogramma's. Ze pleitten voor verplichte training over preventie en gezondheidsbevordering, vooral om tegenwicht te bieden aan de tegenstrijdige en vaak onbewezen informatie die op sociale media circuleert.

Wat betreft e-learning waren studenten positief, mits deze goed is opgezet. Ze stelden een gemengde aanpak voor: een gezamenlijke basismodule voor alle studenten, gevolgd door vakspecifieke onderdelen. Praktische hulpmiddelen, interactieve scenario's en echte patiëntverhalen werden als onmisbaar gezien voor betrokkenheid. Extra motivatie kan komen uit studiepunten of professionele erkenning.

3. Professionals: Omgaan met complexiteit, zoeken naar samenhang

Op 4 maart 2025 vond er bij zorgorganisatie Amarijn een focusgroep plaats met de volgende deelnemers: psycholoog, verpleegkundige, videoconsulent, verzorgende (niveau 3 gecertificeerd), gedragscoach, arts en welzijnscoach.

Professionals in het werkveld ervaren een dubbele werkelijkheid: intern werken zorgteams redelijk goed samen, ondersteund door methodes zoals de STIP-methode (Persoonlijke, Geïntegreerde en Stapsgewijze Zorg). Maar de samenwerking met externe partijen, zoals huisartsen of eerdere zorgaanbieders, verloopt vaak moeizaam. Door gebrekkige informatieoverdracht is het lastig om behandelingen tijdig en passend af te stemmen, vooral bij gedragsproblemen.

Deelnemers benoemden dat de behoeften van cliënten steeds complexer worden, terwijl het personeelstekort en de werkdruk toenemen. Veel nieuwe medewerkers zijn onvoldoende gekwalificeerd en krijgen nauwelijks scholing op het gebied van emotionele of gedragsmatige zorg. Hierdoor ontstaat een te taakgerichte benadering, waardoor aandacht voor relaties en persoonsgerichte zorg op de achtergrond raakt.

Communicatie met familieleden vormt een ander uitdagend aspect. Hoewel betrokkenheid van familie wordt gestimuleerd, leidt dit regelmatig tot botsende verwachtingen of emotionele uitputting. Professionals benadrukten het belang van vroege en gestructureerde participatie van mantelzorgers, ondersteund door heldere informatie en duidelijke richtlijnen over hoe zij een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het zorgproces.

Wat betreft scholing werd klassikaal leren nadrukkelijk als voorkeur uitgesproken, vooral wanneer dit ruimte biedt voor interactie en praktische toepassing. E-learning werd geaccepteerd mits het interactief, bondig en direct toepasbaar in de praktijk is. Thema's als trauma, het voorkomen van mishandeling, sensorische prikkelverwerking en reflectief werken werden als urgente leerprioriteiten benoemd. Daarnaast vroegen professionals om betere methoden om opgedane kennis daadwerkelijk te verankeren in de dagelijkse praktijk binnen de organisatie.

voorbeeld van praktische betrokkenheid

7. Updates vanuit de EU en haar partners

Het SACRED-consortium verwelkomt een nieuwe geassocieerde partner:

*De Elisabetta Germani Stichting – Interview met **Ivan Scaratti**, Algemeen Directeur*

Het SACRED-consortium heet de **Elisabetta Germani Stichting** van harte welkom als Geassocieerde Partner binnen het project.

De Stichting is een veelzijdige organisatie die uitgebreide zorg biedt aan ouderen en mensen met een beperking, waaronder residentiële, semi-residentiële en poliklinische diensten.

Kerncijfers:

- 300 medewerkers
- 2.800 uur aan opleidingen
- 350 mensen ondersteund in de RSA en de Alzheimerafdeling
- 90 patiënten begeleid in de herstelafdeling voor revalidatie
- 4.900 particuliere fysiotherapiesessies
- 5.150 thuiszorgdiensten verleend aan 150 personen
- 340 particuliere specialistische consulten, waarvan 131 geriatrisch

Waarom heeft de Stichting gekozen voor een overstap van het traditionele verzorgingshuis naar een centrale rol in de buurt?

De afgelopen jaren heeft de Stichting zich doelgericht opnieuw gepositioneerd: van een klassiek verzorgingshuis naar een lokale ontmoetingsplek en actief aanspreekpunt voor buurtbewoners. Het streven is een volledig aanbod van regionale, residentiële, poliklinische en thuiszorgdiensten, met veel aandacht voor persoonsgerichte zorg, familiebetrokkenheid en een geïntegreerde sociale en medische ondersteuning.

Er is bijzondere aandacht besteed aan het ondersteunen van mensen met cognitieve stoornissen en hun families. Deze verandering wordt geleid door Dr. Isabella Salimbeni, medisch directeur en hoofd van de Alzheimerafdeling.

Hoe zet de Stichting in op innovatie?

De Stichting profileert zich nu als een broedplaats voor culturele, organisatorische en technologische vernieuwing. Dankzij een jong en enthousiast coördinatieteam zijn er onder andere medicijnkasten en een kunstmatig intelligentiesysteem geïntroduceerd in diverse woonunits, waardoor er efficiënter gewerkt kan worden, fouten worden verminderd en medewerkers meer aandacht kunnen besteden aan het menselijke aspect van zorg. Met dank aan een energiek en jong coördinatieteam zijn er innovatieve hulpmiddelen ingezet, zoals AI-gestuurde medicijnkasten. Hiermee wordt tijd bespaard, het aantal fouten verminderd en krijgen medewerkers meer ruimte om zich te richten op persoonlijke zorg.

Vervult de Stichting ook een educatieve rol?

Jazeker. Geïnspireerd door het 'teaching nursing home'-concept stimuleert de Stichting actief de geriatrische cultuur en de professionele ontwikkeling.

Ze werkt samen met universiteiten en middelbare scholen, organiseert congressen, participeert in wetenschappelijk onderzoek en biedt stages en uitwisselingsprogramma's aan. Daarnaast organiseert ze bijeenkomsten om families te informeren over vroege signalen van Alzheimer en de beschikbare diensten binnen de zorg- en welzijnssector.

Wat betekent 'Totale Kwaliteit' voor de Stichting?

Het dagelijkse werk van de Stichting draait om een toewijding aan Totale Kwaliteit. Dit houdt in dat er niet alleen uitstekende zorg wordt geboden aan ouderen, mensen met een beperking en kwetsbare personen, maar ook aandacht is voor het welzijn van medewerkers, vrijwilligers, familieleden en mantelzorgers. Het doel is om zorgomgevingen te veranderen in echte leefplaatsen, niet enkel medische instellingen.

Wat houdt het Value-Based Healthcare (VBHC) model in en hoe is het toegepast?

De Stichting ondergaat een cultuurverandering door het Value-Based Healthcare (VBHC) model te omarmen. Bij deze aanpak staat het maximaliseren van waarde voor bewoners/patiënten centraal, beginnend bij de vraag:

"Wat is belangrijk voor u?"

De focus ligt op het inzichtelijk maken en meten van gezondheidsresultaten en kwaliteit van leven, waarbij de ervaring van de bewoner centraal staat.

Stappen van implementatie:

- Training voor medewerkers over het VBHC-model
- Het vaststellen van belangrijke klinische, functionele en relationele aandachtsgebieden
- Gezamenlijk bepalen van gezondheidsdoelen
- Introductie van nieuwe, multidimensionale beoordelingsschalen
- Het opzetten van systemen voor gegevensverzameling en samen met medewerkers en families resultaten analyseren

Dit heeft geleid tot meer motivatie onder het personeel, een betere focus op zorg en een verschuiving naar meetbare kwaliteitsdoelen.

Wat zijn de volgende stappen voor de implementatie van het VBHC-model binnen de Stichting?

Vanaf oktober wordt het VBHC-model uitgebreid naar twee extra RSA-afdelingen (elk met 34 bedden). Het uiteindelijke doel is om vóór eind 2026 VBHC als standaard werkwijze toe te passen in alle RSA- en RSD-diensten van de Stichting.

Hiermee wordt een sterke aansluiting gewaarborgd op de missie van de Stichting: het verbeteren van de levenskwaliteit door relevante, meetbare resultaten en heldere communicatie met alle betrokkenen.

Ivan Scaratti
Algemeen Directeur
Fondazione Elisabetta Germani
Onlus

Veldacademie binnen het SACRED-project: onderzoek naar inclusief stedelijk leven

Veldacademie is een praktijkgericht onderzoeksinstituut dat zich richt op **socio-ruimtelijke stedelijke ontwikkeling**. Sinds de oprichting in 2008 als samenwerkingsverband tussen de **Gemeente Rotterdam** en **Technische Universiteit Delft** (TU Delft), is Veldacademie uitgegroeid tot een energiek platform dat **kennis uit de wetenschap en de praktijk van de gemeente samenbrengt**. Het initieert, organiseert en voert actiegericht onderzoek, interdisciplinaire onderwijsactiviteiten en professionele trainingen uit, met als doel complexe stedelijke vraagstukken aan te pakken.

De kern van Veldacademie's missie is de bijdrage aan **duurzame, inclusieve en toekomstbestendige stedelijke omgevingen**. Dit wordt bereikt door grondig onderzoek naar de dagelijkse ervaringen en gewoontes van stadsgebruikers—van inwoners en lokale ondernemers tot publieke instellingen. Door de perspectieven van deze dagelijkse actoren centraal te stellen, stimuleert Veldacademie een bottom-up aanpak van stedelijke ontwikkeling die participatieve beleidsvorming en een responsiever ontwerpproces bevordert.

Door de jaren heen heeft Veldacademie zich ontwikkeld tot een expertisecentrum op het gebied van begeleid wonen en het creëren van toegankelijke stedelijke omgevingen voor kwetsbare groepen, zoals ouderen, mensen met een beperking en personen die langdurige ondersteuning nodig hebben. Deze inzet is geworteld in het streven naar sociale gelijkheid en geïntegreerde zorg binnen de stad.

Binnen het SACRED-project vervult Veldacademie een sleutelrol door een breed gedragen **behoefteanalyse** uit te voeren. Op basis hiervan draagt het team bij aan het **vertalen van de resultaten naar een gestructureerd eisenprogramma** voor de ontwikkeling van een **innovatief e-learningplatform**. Dit platform ondersteunt professionals die werken met kwetsbare doelgroepen en stimuleert kennisdeling over sectoren en disciplines heen.

Inclusieve gemeenschappen

SACRED Project schittert op nationale Nederlandse Erasmus+ presentatie

In de meest recente ronde van het Erasmus+ Programma voor Samenwerkingspartnerschappen in het Hoger Onderwijs zijn er vanuit heel Nederland meer dan 50 subsidieaanvragen ingediend. Slechts 12 voorstellen kregen financiering toegekend—waaronder het SACRED-project, dat niet alleen uitblonk door zijn kwaliteit, maar ook door het bijzondere leiderschap. SACRED was het enige geselecteerde project onder leiding van een gemeente; de overige succesvolle aanvragen kwamen van hogeronderwijsinstellingen.

Het is een bijzondere waardering voor het SACRED-project dat het door de Nederlandse Nationale Organisatie is gekozen als best practice voor het betekenisvol samenbrengen van een breed, sectoroverstijgend partnerschap en de actieve betrokkenheid van eindgebruikers. Hiermee wordt de inzet van SACRED voor inclusie, co-creatie en maatschappelijke impact vanaf het begin onderstreept.

Als gevolg van deze erkenning werd Anthony Polychronakis uitgenodigd om op 26 juni 2025 een nationale presentatie en workshop te geven, waarin hij liet zien hoe deze inclusieve en participatieve elementen in het projectontwerp zijn geïntegreerd. Zijn bijdrage werd enthousiast ontvangen en vormde een inspiratiebron voor verdere uitwisseling over samenwerkingsvormen binnen Erasmus+-initiatieven.

Mind Inclusion 3.0: Slotbijeenkomst in Venetië

Op 7 juli 2025 vond het slot-evenement van het Erasmus+ project *Mind Inclusion 3.0* plaats in het Palazzo Grandi Stazioni in Venetië, georganiseerd door Margherita Società Cooperativa Sociale en ondersteund door ENSA – European Network of Social Authorities.

Het evenement bracht belanghebbenden uit heel Europa samen om:

- De belangrijkste resultaten van het project te presenteren en innovatieve digitale en participatieve hulpmiddelen te introduceren ter bevordering van inclusie voor mensen met cognitieve beperkingen.
- Samenwerkingen te versterken tussen Europese organisaties die actief zijn op het gebied van handicap, toegankelijkheid en sociale inclusie.

Een bijzonder hoogtepunt van het evenement was een keynote over het SACRED Project, waarin de gemeenschapsgerichte benadering van cognitieve zorg voor ouderen werd belicht. De presentatie liet zien hoe het inclusieve en waardengedreven model van SACRED nauw aansluit bij de doelstellingen van Mind Inclusion 3.0 en bood waardevolle inzichten in toepasbare praktijken voor een tastbare impact. Het evenement stimuleerde een zinvolle uitwisseling en gaf duidelijk aan hoe sectoroverstijgende samenwerking kan zorgen voor structurele verandering richting een inclusiever Europa.

Uitnodiging:

Uitnodiging Cremona, Lombardije – 15 t/m 17 september 2025, tijdens de Alzheimer Week.

Dit evenement, georganiseerd door de Stichting Elisabetta Germani in samenwerking met Regione Lombardia en de ENSA-werkgroepen Ouderen en Handicap, staat in het teken van dementie en actief ouder worden. Op het programma staan het wetenschappelijke congres 'Leven na de diagnose' en een inspirerend bezoek aan Il Paese Ritrovato, een vooruitstrevend Alzheimerdorp dat persoonlijke en inclusieve zorg in de praktijk brengt.

Het programma omvat onder andere het SACRED Project, de STIP-methode (Persoonlijke geïntegreerde stapsgewijze zorg), de Value Based Healthcare-methode en inzichten in inclusieve buurten.

GROETEN VANUIT HET PARTNERSCHAP!

SACRED TPM Syros Sociale Coöperatie Altera Vita, 29 mei 2025

"We moeten samen een inclusieve samenleving opbouwen, waarin ouderen en mensen met een beperking met waardigheid, zelfstandigheid en gelijke kansen kunnen leven. Toegang tot zorg waarborgen én autonomie stimuleren is cruciaal voor hun rechten en een betere kwaliteit van leven."

— Ursula von der Leyen

Redactie: samenwerking ELISAN NETWERK Elena Curtopassi, Enrico Cerchiaro;
AFEDEMY Jonas Bernitt, Kelsang Khyabchog

Volg ons:

Co-funded by
the European Union

De steun van de Europese Commissie voor het maken van deze flyer houdt geen goedkeuring van de inhoud in; de flyer geeft enkel de visie van de auteurs weer. De Commissie is niet aansprakelijk voor het gebruik van de informatie die hierin wordt verstrekt.